

SCENARIUSZ EDUKACYJNY nr 20

- temat: ŚLADAMI NASZYCH PRZODKÓW
- pora roku: wiosna
- miejsce: rezerwat archeologiczny
- grupa wiekowa: szkoła podstawowa (11–15 lat)
- czas: 180 min + dojazd do rezerwatu
- materiały: wydrukowana mapa terenu
- uwagi:
- warto poprowadzić część zajęć z przewodnikiem, lokalnym ekspertem
  - warto wybrać takie tematy i przystanki badawcze, które najlepiej pasują do obecnie realizowanej podstawy programowej i które są dostosowane do wieku dzieci
- interdyscyplinarność: historia, geografia

INFORMACJE DLA UCZNIA / RODZICA

temat, miejsce i data edukacji w terenie: „Śladami naszych przodków”, ...

- cele:
- zwiększenie wiedzy na temat rezerwatów historycznych,
  - poszerzenie wiedzy na temat życia naszych przodków,
  - wzrost umiejętności obserwacji przyrodniczych,
  - wzrost wiedzy na temat zmian w otaczającym nas środowisku naturalnym,
  - wzrost kompetencji przekrojowych: praca w grupie, prezentowanie poznanych treści

ZASADY BEZPIECZEŃSTWA (zaznacza nauczyciel)

ZADANIE WPROWADZAJĄCE

Wprowadzenie (10 min)

Po przyjeździe do rezerwatu archeologicznego zrób krótki wstęp informacyjny o rezerwacie, np.

„Rezerwat archeologiczny w Biskupinie jest jednym z największych w Europie. Dzięki swojej wyjątkowej wartości dla dziedzictwa kulturowego Polski został uznany za Pomnik Historii. Obejmuje on obszar około 38 ha z licznymi śladami dawnego osadnictwa, od epoki kamienia po wczesne średniowiecze. Z nich najsłynniejsze jest stanowisko na półwyspie Jeziora Biskupińskiego z pozostałościami osady obronnej z przełomu epok brązu i żelaza – niezwykle istotne dla tzw. archeologii mokrej – zajmującej się stanowiskami bagiennymi i torfowymi. Jego odkrycie znalazło się w gronie 100 najważniejszych archeologicznych odkryć XX wieku.”

Rozdaj dzieciom wydrukowane mapy rezerwatu z zaznaczonymi, wybranymi do tematu przystankami.

Powiedz, że dziś udacie się na spacer historyczny po rezerwacie: „śladami naszych przodków”. Na spacerze odwiedzicie 5 przystanków z rekonstrukcjami:

1. dawnych osad pierwszych rolników,
2. obozowiska łowców i zbieraczy
3. osady obronnej,
4. osady pierwszych rolników,
5. wioski piastowskiej.

ZADANIE GŁÓWNE

Spacer historyczny (110 min)

Podziel dzieci na 5 grup. Każdej grupie przydziel jeden z 5 tematów przewodnich (przystanków tematycznych). Wyruszenie na spacer historyczny z przystankami, w których omawiane będą poszczególne tematy i podczas których dzieci będą sporządzały notatki grupowe i robiły zdjęcia.

Przystanek 1. Rekonstrukcje dawnych osad

Liczni rzemieślnicy, w tym garncarz, snycerz i złotnik, zaprezentują tam swoje wyroby. Dzieci zobaczą, jak dawniej wyglądały, powstawały oraz w jaki sposób użytkowano przedmioty codziennego użytku. Wojownicy pokażą, jak walczoneo za czasów pierwszych, historycznych władców Polski, ale również opowiedzą o swoim uzbrojeniu.

Przystanek 2. Obozowisko łowców i zbieraczy sprzed 8000 lat

W tej rekonstrukcji dzieci spotkają najstarszych mieszkańców rezerwatu – łowców i zbieraczy, czyli grupy koczownicze przemieszczające się z miejsca na miejsce w poszukiwaniu pożywienia, które pozyskiwały, polując na zwierzynę, łowiąc ryby i zbierając rośliny z pól, łąk i lasów.

Dzieci dowiedzą się, że łowcy-zbieracze zamieszkiwali szałas, że nie znali metali, rzadko używali ceramicznych naczyń, oraz że wyrabiali narzędzia z krzemienia, drewna oraz kości i rogów zwierzęcych, łowili ryby. Do przechowywania żywności wyplatali pojemniki z łyka i korzeni drzew. Odwiedzając ich szałas, dzieci zobaczą, w jaki sposób powstawały wyżej wymienione przedmioty, a także jak wyglądały narzędzia krzemienne.

Przystanek 3. Osada obronna sprzed 2700 lat

Na tym przystanku dzieci dowiedzą się, że na półwyspie jeziora 2700 lat temu wybudowano osadę obronną. W trzynastu rzędach chat mieszkało około 1000 osób. Obecni mieszkańcy zaproszą gości do swoich domów. Gospodynie pokażą, jak tka się barwne wełniane pasy na bardkach i tkaniny na warsztatach tkackich oraz barwi wełnę za pomocą naturalnych barwników. Pokażą, w jaki sposób można zrobić czapki, posługując się wyłącznie igłą. Ulepią naczynia i ugotują pożywne potrawy, w tym słynne podplomyki! Z pierwszego znanego stopu metali – brązu – metalurdcy wykonają ozdoby i elementy uzbrojenia.

Przystanek 4. Osada pierwszych rolników sprzed 6000 lat

Przystanek pokaże trzydziestometrowy „długi dom” zamieszkiwany niegdyś przez ludność rolniczą. W jego pobliżu znajdowały się niewielkie poletka uprawne. Mieszkańcy tego osiedla nauczyli się nie tylko uprawiać ziemię i hodować zwierzęta, ale także tkać materiały, lepić naczynia czy szlifować kamienie nadając im funkcję narzędzi. Tu dzieci zobaczą na własne oczy, jakie rośliny hodowano – m.in. proso zwyczajne, len zwyczajny oraz jakie zwierzęta hodowano – np. owce wrzosówki i kozy, które najmniej się zmieniły od czasów prehistorycznych.

Przystanek 5. Wioska piastowska sprzed 1000 lat

Przystanek przybliży proces produkcji dziegiu – smolistej mazi z kory brzoźowej używanej dawniej i dziś m.in. w leczeniu chorób skóry. Swoje wyroby i wczesnośredniowieczne techniki rzemieślnicze zaprezentują: kowal, garncarz, rogownik, snycerz i złotnik. Rzemieślnicy pokażą jak wytwarzać elementy stroju, ozdoby, broń oraz naczynia drewniane i ceramiczne. Dzieci dowiedzą się tu jak dawne domostwa, wielkości około 25–30 m² były zbudowane. Dzieci powinny dostrzec, że domostwa miały paleniska w środku, były bez otworów okiennych, a ich dachy były kryte trzciną. Wyposażenie wnętrza chat obrazuje życie codzienne w okresie wczesnopiastowskim, m.in. różne dziedziny dawnego rękodzieła, jak obróbka skór, rogu, poroża i kości, garncarstwo, a także wytwarzania żywności – piec chlebowy, kowalstwa – rekonstrukcja wczesnośredniowiecznej kuźni, oraz dziegiarstwa (produkcja dziegiu).

Piknik i przerwa na drugie śniadanie (30 min)

PODSUMOWANIE

Prezentacje grupowe w plenerze (30 min)

Poproś, aby dzieci omówiły swoje, sporządzone wcześniej, notatki grupowe i zdjęcia i przygotowały się do prezentacji swojego tematu przed innymi grupami i nauczycielem. Po prezentacji zachęcaj pozostałe grupy do konstruktywnego komentowania prezentacji, zadawania pytań.

Na zakończenie podziękuj uczniom za zaangażowanie i zapytaj o wrażenia grupy. Uwagi i wrażenia zapisz w notatniku.

